

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

OGŁĘDNY

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

OGŁĘDNY to słowo książkowe. Nie oznacza ani 'ogólny', ani 'z grubsza taki czy inny', ani też 'nadający się do oglądania'. Właściwe znaczenie przymiotnika OGŁĘDNY to 'delikatny, powściągliwy, ostrożny, umiarkowany' [USJP], np. Namawiano go co prawda do rezygnacji z urzędu, ale robiono to w sposób ogłędny, tak że słowo „rezygnacja” w ogóle nie padło w rozmowie; Ów prawnik konstytucjonalista był wobec sądów mniej ogłędny: Mam wrażenie – powiedział – że sędziowie po prostu nie znają Konstytucji.

OGŁĘDNY pochodzi od OGLĄDAĆ SIĘ (na kogoś) w znaczeniu 'zważyć na coś, brać coś pod uwagę', ale dawniej przymiotnik ten miał więcej znaczeń i bardziej rozbudowaną składnię. W połowie XVIII w. używano go w zaskakującym dziś znaczeniu 'wystawiony do oglądania', a także 'widoczny' i 'naoczny' (tak u Lindego, ale bez przykładów). Wiek później używany był już w innym znaczeniu 'mający coś na względzie, oglądający się na coś' i w ciekawej konstrukcji OGŁĘDNY na coś: Najmilszą Bogu ofiarą jest sumienna praca (...), złożona na ołtarzu ojczyzny, ogłędna na dobro narodowe [SJP Dor]. Współczesne znaczenie 'powściągliwy, ostrożny' liczy sobie najwyżej 100–150 lat.